

L'EMPREMTA MORISCA A LA VILA D'OLIVA DESPRÉS DEL 1609

JOSEP MAS I MARTÍ I JAUME NOGUERA I MENGUAL
Investigadors històrics

INTRODUCCIÓ

Després de la conquesta cristiana, el rei Jaume I feu donació al capità Francesc Carròs del terme castral del Castell del Rebollet, on estava inclosa Oriba, que és la denominació andalusina de l'actual vila d'Oliva. Amb el decurs dels anys, aquesta població es va transformar en un assentament de cristians vells i alhora en el centre d'un senyoriu integrat per un conjunt de llogarets mudèjars: Mediona, Algar, Elca, Almoixic i Alfadadic, que serien l'embrió del futur comtat d'Oliva. Però, en temps dels Centelles, es va considerar oportú concentrar tots els musulmans que hi habitaven en un raval situat a tocar dels murs de la vila. Una tal mesura es va prendre a fi garantir un major control de la població musulmana, ja que existia el temor a una possible connivència entre aquesta i els pirates barbarescos, que es dedicaven tant a l'èxpoli material com a la captura de cristians al llarg de tota la costa valenciana.

Després de la revolta agermanada (1519-1521), la població mudèjar del regne de València va ser obligada a convertir-se al catolicisme, i a partir de l'any 1526 comencen a crear-se les primeres parròquies morisques per mitjà de la transformació de les antigues mesquites en esglésies. Un exemple d'aquest procés és l'actual parròquia de Sant Roc d'Oliva, una vila que l'any 1537 comptava amb unes 250 famílies de moriscos.¹ La segregació era el tret més característic que definia les relacions entre els cristians vells i nous d'Oliva; cada comunitat ocupava un espai urbà concret: els primers, la vila i els segons, el raval. En general, els moriscos es dedicaven fonamentalment a l'agricultura, però també estava prou estesa la pràctica d'altres oficis, com per exemple els d'arrier, picapedrer o carboner. El seu era un món reclòs en si mateix i aquesta circumstància es manifestava clarament en l'endogàmia que caracteritzava la comunitat morisca: els matrimonis es concertaven entre la mateixa gent del

¹ J. M. DOMÍNGUEZ TORMO i F. PONS MONCHO, *Sant Roc d'Oliva. Apuntes històrics*, 1986, p. 35.

Raval o de llocs de moriscos geogràficament pròxims. Els llinatges dels cristians que habitaven a Oliva el 1606, és a dir, en una data immediatament anterior en tres anys a la de l'expulsió, eren els següents: *Abraham* (o *Bram*); *Allajà*; *Arpet*; *Alifach*; *Alarbí*; *Arabaixa* (o *Araixa*); *Botet*; *Baramà*; *Baybar*; *Calelix*; *Carcaix*; *Cauledí*; *Curt*; *Caporri*; *Citi*; *Casbor*; *Chocaret*; *Chico* (o *Chicoy*); *Chiquet*; *Chimet*; *Chiulet*; *Chulupli*; *Fafar*; *Feslà*; *Fadal*; *Fuleimen*; *Faraig*; *Gegue-neix*; *Guaguil*; *Gauguix* (o *Auguix*); *Jàfer*; *Manchor*; *Mondoll*; *Maserí*; *Maimó*; *Mecheri*; *Matalo*; *Mostajà*; *Magaucha*; *Muley*; *Machet*; *Pardalet*; *Parpalí*; *Pellich* (o *Pelluch*); *Perpix*; *Pis*; *Piteu*; *Recuto*; *Tagarí*; *Vayo*; *Xep y Xoli*.²

ELS MORISQUETS D'OLIVA I EL SEU DESTÍ DESPRÉS DE 1609

Tot i que el ban de l'expulsió dels moriscos valencians, publicat a la ciutat de València el 22 de setembre de 1609, establia que no serien deportats els xiquets menors de quatre anys, cal reconèixer que aquesta mesura no es va dur a la pràctica. Allò cert fou que la immensa majoria dels infants van embarcar amb els seus progenitors. En aquest sentit, resulta curiós esmentar que l'historiador Henry Lapeyre ha trobat documentada la presència de lactants a bord de les naus que transportaven els moriscos cap al port d'Orà.³ Val a dir, però, que aquesta situació només es va donar respecte dels moriscos que van acceptar la deportació, però no quant a aquells altres que es van negar a acatar l'ordre reial i es van sublevar a la Vall de Laguar. La seua derrota va significar una immediata desmembració familiar: els progenitors van ser embarcats forçosament cap al nord d'Àfrica, però els seus fills van haver de romandre en terres valencianes com a botí humà de guerra, i convé qualificar-ho així perquè –ens agrada o no– aquest fou el trist destí d'aquests xiquets, a qui la historiografia anomena “morisquets”. Aquest contingent d'infants fou arrabassat de les seues famílies amb l'ús de la violència per part dels integrants de les milícies urbanes de les viles cristianes o dels soldats que formaven part dels terços reials, és a dir, per les dues forces armades que havien participat en l'estruncament de la revolta de Laguar. En el cas de la milícia d'Ontinyent, l'investigador Ignasi Gironés ha acreditat documentalment que trenta-tres dels seus components van cobrar els serveis que havien realitzat amb el lliurament d'un infant morisc.⁴

2 Ibídem, p. 74.

3 H. LAPEYRE, *Geografía de la España morisca*, 1986, pp. 103 i 104.

4 I. GIRONÉS GUILLEM, *Los morisquillos*, 2000.

ELS MORISQUETS ADULTS A LA VILA D'OLIVA

La totalitat dels fills de conversos acollits per famílies de cristians vells compartien la mateixa condició de servents o criats, però la sort particular de cadascú d'ells estava en funció del tracte –bo o dolent– que rebera del seu amo. En aquest punt, les situacions que hem pogut trobar per mitjà de la documentació són molts diverses i van des de la més completa indiferència fins a la consideració del morisquet com un membre més del grup familiar. La dependència socioeconòmica dels morisquets –i, sobretot, de les morisquetes– respecte dels seus propietaris era absoluta. En el cas d'Oliva disposem d'una partida de defunció d'una morisqueta dita Maria que ens pot servir perfectament per a il·lustrar aquesta qüestió:

En Oliva, a 18 dies de maig de 1618 feu testament Maria, cristiana nova, criada de Frances Llopis, en poder de Jacinto Ros, notari públich. La qual vol ser soterrada en lo fossar de la present iglésia de Oliva ab intervenció de dos capellans y la creu dels albats; pren per la seua ànima deu lliures de Francés Llopis, present aquell, per obs de selebrar la seua sepultura 40 reals castellans y lo que sobrarà pagar lo soterrar. Vol li sien dites misses de rèquiem en la iglesia parroquial de la present iglésia de la vila de Oliva, les quals dir y selebrar se podran en el altar. Nomena marmessor a Francés Llopis [...].⁵

En arribar a l'edat adulta, les morisquetes ja estaven preparades per a casar-se i ho feien, per regla general, amb un home de la seua mateixa condició social. Els enllaços mixtos entre cristians vells i nous són quasi inexistentes en aquesta època. Per al seu dot, les núvies necessitaven reunir un poc de roba o de diners, i aquestes pertinences només les podien obtenir si els seus amos s'hi mostraven generosos. Anem a fixar-nos ara en els qui sí que ho van ser: l'exemple més conegut és el d'un canonge de Gandia dit Jaume Fuster. Aquest clergue va disposar en el seu testament, atorgat davant el notari Francesc Litala el 15 d'agost de 1613, un llegat per a Anna-Maria, la seua esclava morisca, a qui afavoria amb l'aixovar següent:

5 Arxiu Parroquial de Santa Maria d'Oliva, Testaments.

Primo, tota la roba de lli y llana que aquella té de son servici; ítem, un llit de posts, amb quatre posts⁶ y dos petges⁷, dos matalafos, quatre llansols (dos nous y dos usats), una flasada, dos coxins (un gran y un altre gich) ab ses coxineres, dos tovalloles, quatre torcaboques, una saboyana⁸ de faxa negra de ma mare y un vestit de dol, perquè aquella pregue per mi y es recorde de la mia ànima.⁹

La possessió de béns com els esmentats anteriorment augmentava, lògicament, les possibilitats de casar-se de la beneficiada. Per a una morisqueta, la circumstància de disposar o no d'un dot no era una qüestió d'escassa transcendència, ans tot el contrari. Però, a més d'un patrimoni material, els amos que mantenien bones relacions amb els seus servents moriscos, solien actuar com a testimonis de casament. A Oliva, sabem per la documentació de què disposem que Francesc Savall ho va ser de dos criats seus dits Joan i Maria. Aquesta parella de morisquets es va casar el 21 de setembre de 1626.¹⁰ No és l'únic cas que coneixem en aquesta vila: el notari oliver Jaume-Vicent Pasqual va intervenir com a testimoni en l'enllaç matrimonial entre la seua criada Maria i un tal Joan-Jeroni, que era criat de Joan Vallés de Xàbia. Aquesta cerimònia va tenir lloc el 25 de febrer de 1629.¹¹ Es tracta d'actuacions que fan palesa una vinculació de caire afectiu entre senyors i servents que no s'exhaureix en el moment de contraure matrimoni, sinó que es perllonga fins i tot en el bateig dels descendents d'aquestes parelles de morisquets. Així, en la cerimònia de baptisme d'Anna-Maria-Josepa, una xiqueta que era filla d'una morisqueta que havia servit a casa del notari Pasqual, intervenen la filla d'aquest –Paula– i mossén Josep Jàfer com a padrins. La data de celebració fou el 22 de desembre de 1625.¹²

Quant a la població d'origen dels cònjuges en el matrimonis de morisquets adults, convé assenyalar que una part procedien del mateix Raval d'Oliva. Per exemple, Jeroni Sempau i Maria Corayet o Joan Patens i Àngela-Rafela Ab-

6 Es refereix a cadascuna de les peces de fusta que serveixen de base al matalaf o la màrrega d'un llit.

7 És una barra que serveix de suport a la part principal d'un moble.

8 En grafia actual, s'escriuria *savoiana*. Es tracta d'una peça de roba femenina, concretament d'un tipus de falda que les dones van portar entre els segles xv i xvii.

9 A. MAS FORNERS i al., *La senda de l'èxode*, 2009, p. 124.

10 Arxiu Parroquial de Santa Maria d'Oliva, Quinque Libri, Matrimonis, f. 264.

11 Arxiu Parroquial de Santa Maria d'Oliva, Quinque Libri, Matrimonis, f. 273.

12 Arxiu Parroquial de Santa Maria d'Oliva, Quinque Libri, Batejos, f. 6.

dom. La primera parella es va casar el 17 de març de 1625 i la segona el 20 d'agost de 1626. Així ho acredita la documentació conservada en l'arxiu de la parròquia de Santa Maria. Però també trobem-hi matrimonis en què un dels contraents era natural d'Oliva i l'altre no o, així mateix, casos en què cap dels dos hi havia nascut. Entre els primers, cal esmentar la parella integrada per un tal Verdura, natural d'Alcanalí però resident a Pamis, i l'olivera Isabet-Joan Corayet, de qui sabem que van contraure matrimoni el 23 de juny de 1626; entre els segons, tenim notícia a través de la documentació parroquial que Joan Machior, natural de Planes, i Marianna Moquetdem de Favara (Pego) van celebrar a Oliva el seu enllaç matrimonial en la data del 23 de gener de 1626.

ELS MORISQUETS MANIFESTATS A OLIVA AMB OCASIÓ DE LA VISITA DE L'EMISSARI REIAL FRANCISCO DE VARGAS

El dia 14 de setembre de 1611 va arribar a Oliva l'emissari reial Francisco de Vargas. Venia acompanyat per Pedro de Peralta, el seu escrivà. Amb la seua estada a Oliva, anaven a complir l'encàrrec de Felip III d'elaborar una relació completa de morisquets. La referida mesura, el monarca la considerava prioritària a l'envistes d'aconseguir un control efectiu sobre aquest sector de la població que encara continuava suscitant el recel de les autoritats.¹³ Pedro de Peralta va anotar el comentari següent sobre l'arribada de l'emissari a aquesta població:

En la villa de Oliva, a catorçe días de dicho mes de setiembre de dicho año, por ante mí, el dicho escrivano, en presencia de dicho comisario y de Pedro Juan Cís-car, justicia; Miguel Juan Salelles, Juan López y Esteban Llorca, jurados; por Pedro Castillo, ministro, en la plaza y lugares acostumbrados, fue publicado dicho vando y en su cumplimiento se manifestaron los hijos de moriscos siguientes [...].¹⁴

13 El rei Felip III va nomenar diferents comissaris per tal que feren un registre de tots els fills de conversos que havien quedat al regne de València després de l'expulsió. En l'Arxiu General de Simancas es conserven sis llistes que comprenen diferents àrees geogràfiques: la primera d'elles fa esment de 36 morisquets que residien a la vila d'Ontinyent; la segona i la tercera en recullen 377 i 221 respectivament, que foren presentats a la ciutat de València; la quarta fa referència a 428 morisquets que vivien a les comarques muntanyenques situades a l'oest de la ciutat de València; la cinquena abasta la zona compresa entre la vila d'Alcoi i el lloc de Guadasséquies i comptabilitza un total de 190 infants i, finalment, la sisena esmenta els morisquets que hi havia a la franja de costa que va des de l'Horta de València fins a la ciutat d'Oriola i, per tant, també hi figuren els d'Oliva. La xifra dels qui integren aquesta darrera relació puja a 1.197 i és, per això, la més nombrosa de totes.

14 Archivo General de Simancas, Signatura e 243, Lista 6.

De l'anàlisi de la relació dels infants que van ser manifestats a Oliva, podem referir-nos a diverses qüestions. La primera és la del seu nombre: aleshores, hi havia a Oliva 129 morisquets. Estretament vinculada amb l'anterior, se'ns presenta una segona qüestió: d'on procedien els morisquets presentats davant l'emissari reial? Aquesta pregunta no podem contestar-la amb la precisió que desitjaríem perquè no sempre s'hi especifica el seu origen. La majoria eren naturals de llocs que havien participat en la rebel·lió de Laguar, i això resulta lògic perquè els xiquets es van convertir en un botí humà de guerra. El seu nombre era de trenta-nou infants enfront dels vint-i-un que, segons les anotacions de l'escrivà, procedien de poblacions que no havien intervingut en la revolta.

Finalment, la tercera qüestió sobre la que ens centrarem és la de l'estatus dels cristians vells que es van convertir en senyors dels morisquets. El comú denominador que es pot aplicar al conjunt d'ells és la condició de persona benestant. Si repassem la relació dels morisquets manifestats a Oliva el 1611, observarem que, d'entrada, tots posseïen l'esmentat requisit, però a partir d'ací les situacions varien considerablement quant a la seua dedicació professional. Així, hi ha amos que desenvolupen tasques jurídicoadministratives: Pere-Joan Ciscar és el justícia de la vila; Miquel-Joan Salelles actua de jurat i Jaume-Vicent Pasqual i Jeroni Sala són notaris. Així mateix, apareixen representants de la milícia (els alferes Pere Pasqual i Miquel Salelles o el *maese de campo* Francisco de Miranda) o del clergat (mossén Josep Jàfer). La resta serien mercaders, menestrals i, també, un grup important de llauradors rics.

RELACIÓ DE MORISQUETS MANIFESTATS A OLIVA EL 1611

Nom de l'infant	Edat	Lloc de procedència	Propietari	Professió o ofici del propietari
Jeroni	9 anys		Alfonso Martínez	Botecari
Anna	8 anys			
Lluís	12 anys	Ebo	Joan-Bonaventura Salelles	
Jerònima	7 anys			
Jeroni	11 anys		Sebastià Sussa	
Miquel	10 anys		Pau Sussa	
Marianna	8 anys		Violant Quesada, vídua	
Àngela	7 anys		Miquel Escrivà	

Miquel	10 anys		Miquel-Jeroni Escrivà	
Joan	9 anys		Pere Pasqual	Alferes
Josep-Joan	De 4 a 5 anys		Sebastià Morós	
Maria	6 anys		Jaume-Vicent	Notari
Jeroni	12 anys	Quatretondeta	Pasqual	
Jaume-Josep	13 anys	Sella	Alonso de Celada	
Esperança	14 anys	Castell de Castells	Pere Gallart de Sostrada	
Àngela	11 anys	La Vall de Seta		
Gaspar	14 anys	Relleu	Francesc Fe- rrando	
Beatriu	10 anys		Miquel Ximé- nez	
Maria	10 anys	Oliva	Aparici Ximé- nez	
Lluís	9 anys	Ebo	Pere-Joan	
Maria	12 anys	Ebo	Ciscar	
Joan	11 anys	La Vall de Seta	Joan Ros	
Maria	8 anys	La Vall de Seta		
Francesc	9 anys		Damián Palo- mino	
Maria	12 anys			
Sebastià	9 anys		Pedro Rodrí- guez	
Miquel	12 anys	Pego	Francesc Pe- relló	
Damià	3 anys			
Àngela	12 anys		Josep Salelles	
Isabel	12 anys		Josep Zelada	
Sebastià	5 anys			
Joan	7 anys		Miquel Vives	
Elionor	9 anys		Vda. de Miquel Gavilà	
Eugènia	3 anys		Beltrán Mar- tínez	
Maria	10 anys		Jeroni Sala	Notari
Jerònima	9 anys		Isabet-Joan Ivissa	
Didac	9 anys	Vall de Seta	Josep Arenas	
Josep	9 anys	Vall de Seta	Miquel Ferran- do, menor	

Joan	8 anys		Francesc Marcó	
Jeroni	6 anys		Pedro Forta- mayor	
Joan	3 anys		Josep Salelles, fill de Francesc	
Àngela	11 anys		Miquel Piera	
Vicent	11 anys		Pere Vilarnau	
Joan	6 anys	Vall de Gua- dalest	Pere Pasqual	
Àngela	7 anys			
Àngela	10 anys		Joan Palop	
Joan	9 anys		Francesc Savall	
Pere	8 anys			
Susanna	8 anys		Bertomeu Sales	
Pere	10 anys	Xaló		
Magdalena	7 anys		Ausiàs Salelles	
Jerònima	8 anys	Raval d'Oliva	Francesc Ripoll	
Joan	8 anys	La Llosa	Josep Corso	
Jeroni	9 anys	Tàrbena	Jaume Vives	
Lluís	9 anys	Sagra	Pere Blai	
Antoni	8 anys	Vall de Laguar	Francesc Blai	
Agustí	8 anys	Planes	Miquel Ferran- do	
Miquel	9 anys	Vall de Gua- dalest	Francesc Ivissa	
Pere-Vicent	2 anys		Pere Fortuny	
Jerònima	10 anys	Sanet	Tomàs Ivissa	
Vicenta	8 anys	Catamarruc	Francesc Sa- lles	
Francesc	8 anys		Sebastián Mu- ñinos	
Miquel	11 anys	Vall de Gua- dalest	Pere-Joan Ferrando	
Maria	10 anys			
Jeroni	12 anys		Joan Bort	
Joan	6 anys			
Maria Magda- lena	13 anys	Finestrat	Jaume Giner	
Lluís	7 anys		Jaume Bort	
Anna-Maria	6 anys		Josep Fuster	

Bertomeu	3 anys		Vda. de Miquel-Joan López	
Isabet	6		Bertomeu Pasqual	
Jerònima	8		Miquel-Joan Salelles	
Onofre	7		Jaume Tur	
Francesca	12		Francisco de Miranda	<i>Maese de campo</i>
Àngela	10			
Francesc	11		Baltasar Savall	
Esperança	3		Jeroni Besses	
Maria	11		Francesc Font	
Gaspar	11			
Joan	5		Josep Maïans	
Maria	10		Marianna Vives, vda. de Muñinos	
Jerònima	10		Joan-Lluís Aracil	
Francesc-Do-ménec	4		Domingo Chulilla	
Onofre	7		Mateu Sempere	
Joan	4		Mateu Martí-nez	
Àngela	9		Bertomeu Vives	
Anna-Maria	7		Pere-Pau Ferrando	
Elionor	11		Sebastià Salelles	
Miquel	14		Francesc Escrivà	
Lluís	10		Jaume Chova	
Lluís	12			
Tomasa	9		Josep Jáfer	prevere
Francesc	11		Miquel Joan Salelles	

CONCLUSIONS

Oliva, a l'igual que moltes altres viles del regne de València, es va convertir després de la deportació morisca en un centre receptor d'un gran nombre d'infants moriscos. És el fenomen que nosaltres hem anomenat "l'èxode interior", ja que va significar un important transvasament de xiquets i xiquetes des dels llocs o ravals moriscos fins a les viles cristianes. Hi rebran l'estatus de servents dels veïns més benestants. Mentre els pares van ser traslladats a Orà, aquestes criatures es van veure forçades a romandre a terres valencianes i instal·lades a poblacions que no solien ser aquelles en què havien nascut. Lluny de la presència i la protecció dels seus progenitors, les condicions de la seua vida dependran en gran mesura del tracte que se'ls dispense en les famílies d'acollida. Pel que fa a Oliva, com ja hem esmentat, es calcula que van arribar-hi un total de 129 infants moriscos. És una xifra considerable, tot i que la supera Dénia amb 202 morisquets. Segons les observacions que va deixar escrites Pedro de Peralta, la major part dels morisquets que van ser manifestats a Oliva tenien la cara redona i els cabells obscurs. En els seus rostres, trobem marques i senyals que l'escrivà va descriure detalladament en la seua relació. Hi havia un xiquet al qual li faltava un braç i una xiqueta amb l'esquena deformada.

Una altra qüestió és la falta de coincidència entre el nombre de morisquets presentats a Oliva davant l'emissari reial el 1611 i el recompte dels morisquets que anys més tard van contraure matrimoni en aquesta vila i que resulta sensiblement inferior. Una possible explicació seria que no tots els manifestats es van quedar a residir-hi. I no ho van fer per diverses raons. D'una banda, perquè alguns tenien un amo foraster i, quan aquest va abandonar la vila, van haver de marxar amb ell. De l'altra, l'emancipació dels seus senyors o la venda a d'altres propietaris són també causes que caldria esmentar ací. Però, a més a més, hem de pensar que no tots els morisquets van poder arribar a l'edat adulta per mor d'una mort prematura, fàcilment explicable per les difícils circumstàncies que els va tocar viure.

Un cens fet per la Generalitat l'any 1646 ens permet identificar els llinatges moriscos d'Oliva. Entre ells, trobem els *Baybar*, els *Patens*, els *Santa Pau*, els *Verdala* o els *Verdura*.¹⁵ Representen aproximadament una dotzena de caps de família. Continuen casant-se entre si, tot perpetuant l'endogàmia que havia caracteritzat la societat dels seus progenitors. Així mateix, els vidus o les

¹⁵ J. R. TORRES MORERA, *Repoblación del reino de Valencia tras la expulsión de los moriscos*, 1969, pp. 115-119.

vídues tornen a contraure matrimoni amb una persona de la seua mateixa condició. L'estigma de ser *fills de moros expulsos* continua pesant encara. Les autoritats eclesiàstiques ho recorden contínuament en les anotacions que fan en els *Quinke Libri*. En definitiva, podríem dir que es tractava d'un sector de la població no massa nombrós, que era vist amb recel per la societat cristiana de l'època i que es va mantenir en condicions de marginalitat fins almenys la seua segona generació.

BIBLIOGRAFIA

- BARCELÓ, Miquel (1976): "Els nins moriscos (primeres notes)", dins *Primer Congrés d'Història del País Valencià*, vol. III.
- DOMÍNGUEZ TORMO, José María i FRANCISCO PONS MONCHO (1986): *Sant Roc d'Oliva. Apuntes històrics*.
- ESCOLANO, Gaspar (1879): *Décadas de la historia de la insigne y coronada ciudad y reino de Valencia*, València.
- GIRONÉS GUILLEM, Ignacio (2000): *Los morisquillos*, Ontinyent.
- (2001): "L'empremta morisca (de moriscs a esclaus)", dins *Almaig*, 17, Ontinyent.
  - (2004): "El negoci dels morisquets. La milícia efectiva d'Ontinyent", dins *Almaig*, 20, Ontinyent.
- MARTÍNEZ GOMIS, Mario (1981): *El control de los niños moriscos en Alicante tras el decreto de expulsión de 1609*, Universitat d'Alacant.
- MAS I FORNERS, Antoni i al. (2009): *La senda de l'èxode*, MACMA, Edicions 96.
- TORRES MORERA, José Ramón (1969): *Repoblación del reino de Valencia tras la expulsión de los moriscos*.
- VICIANA, Miguel De (1972): *Crónica de la ínclita y coronada ciudad de Valencia*, Universitat de València.